

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ **ΙΔΡΥΤΗΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

Α. Η ΖΩΗ ΚΑΙ Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

α) Πρίν από τή μεταστροφή του

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γεννήθηκε στήν Ταρσό τῆς Κιλικίας (Πρξ. 22, 3) ἀπό Ἰουδαίους γονεῖς τῆς φυλῆς Βενιαμίν (Ρωμ. 11, 1. Φιλ. 3, 5), ἡ ὁποία μαζί μέ τή φυλή τοῦ Ἰούδα θεωροῦνται οἱ μό-νες καθαρές φυλές. Κατεῖχε τή ρωμαϊκή ὑπηκοότητα ἀπό τόν πα-τέρα του, ὁ ὁποῖος ἦταν Ρωμαῖος πολίτης, δικαίωμα τό ὁποῖο ἀπέκτησε καί ὁ ἴδιος (Πρξ. 16, 37-38. 22, 27-28) καί ἀπό τό ὁποῖο φαίνεται ὅτι ὁ κάτοχός του καταγόταν ἀπό τά ἀνώτερα στρώμα-τα τῆς κοινωνίας τῆς Κιλικίας.

Στό ἐβραϊκό του ἀρχικό ὄνομα Σαούλ ἢ Σαῦλος (Πρξ. 7, 58. 8, 1· 3, 9, 1· 4· 8· 11· 17· 22· 11, 25. 13, 2 καί ἰδίως 13, 9 «Σαῦλος δέ, ὁ καί Παῦλος» κ.ά.), κατά τή γνωστή τότε συνήθεια τῶν Ἰου-δαίων τῆς διασπορᾶς νά χρησιμοποιοῦν διπλή ὀνομασία, προσ-

τέθηκε αργότερα δεύτερο όνομα – και ως Ρωμαίος πιά πολίτης – τό χρησιμοποιούμενο στίς Πράξεις (13, 9) ελληνικό ή ρωμαϊκό όνομα Παῦλος, όμόηχο τοῦ Ιουδαϊκοῦ Σαῦλος (Σαῦλος-Παῦλος, κατά τό Ἰησοῦς-Ἰάσων, Ἰακώβ-Ἰάκωβος, Ἰωσήφ-Ἰώσηπος κ.λπ.). Ἡ δεύτερη όνομασία δέν ἦταν άσυνήθης ένεργεια στίς εὐκατάστατες και όπωσδήποτε σημαντικές ρωμαϊκές οικογένειες (Ρωμ. 1, 1).

Ο Ἰερώνυμος, ἔχοντας ὑπ' όψη του κάποια άρχαία παράδοση (στό έργο τοῦ *De viris illustribus*, PL 23, 645/B), αναφέρει ότι ό Παῦλος καταγόταν από τά Γίσχαλα, Κίσχαλα (Gischala) τῆς Γαλιλαίας τῆς Παλαιστίνης, πράγμα πού σημαίνει ότι κάποιος, ένδεχομένως, από τούς προγόνους του καταγόταν από τά Κίσχαλα.

Κατά τήν ὕδση ἡμέρα από τῆς γεννήσεως του ό Παῦλος περιτμήθηκε, γεγονός πού άποδεικνύει ότι οι γονεΐς τοῦ ἦταν εὐσεβεΐς και νομοταγεΐς, ἄν και ἦταν έλληνιστές, όπως και ό ἴδιος ό Παῦλος ἦταν έλληνιστής τῆς διασποράς.

Στήν Ταρσό, όπου πέρασε τά παιδικά του χρόνια, οι γονεΐς του φρόντισαν νά άποκτήσει τήν καλύτερη και άρτιότερη ελληνική μόρφωση, όπως άλλωστε αυτό άποδεικνύεται και από τίς έπιστολές του. Εκεί ἔμαθε τήν ελληνική γλώσσα και διδάχθηκε γενικότερα τήν ελληνική σκέψη και τόν τρόπο ζωῆς.

Ἡ Ταρσός, κατά τόν ιστορικό Στράβωνα, στά χρόνια τοῦ Ἄπ. Παύλου ἦταν πολύ σημαντική και διάσημη για τήν έποχή της πόλη. Θεωρεΐτο έφάμιλλη τῶν Ἀθηνῶν και τῆς Ἀλεξανδρείας και ἴσως μάλιστα ὑπερετεροῦσε στά γράμματα άπ' αυτές. Ἦταν κέντρο πολλῶν στωΐκῶν φιλοσόφων και «τόπος πανάρχαιας, παγκόσμιας, έπικοινωνιας, τό σύνολο δύο πολιτισμῶν τοῦ έλληνορωμαϊκοῦ, τῆς Δύσεως και τοῦ σημιτοβαβυλωνιακοῦ, τῆς Ἄνατολης. Τό περιβάλλον τῆς Ταρσοῦ, όπου ό Παῦλος μεγάλωσε... φανερώνει πώς ἔχει ελληνιστική επίδραση, πού στό σχολεΐο μέσα και στή ζωή, ἦταν άδύνατο νά τήν άποφύγουν οι Ἐβραΐοι τῆς διασποράς πού ζοῦσαν εκεί... Σχεφτόταν (ό Παῦλος), μιλοῦσε κι έγραφε ελληνικά όπως στή μητρική γλώσσα...» (Holzner, Παῦλος

μέτ. Ἱερωνύμου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, Ἀθῆναι 1967, σσ. 17-19).

Τοῦτο ἐπιβεβαιώνεται καί ἀπό τόν Ἄπ. Παῦλο, ὅταν ἀναφερόμενος γιά τόν ἑαυτό του καί τήν πόλη τῆς καταγωγῆς του, λέγει ὅτι «ἐγώ ἄνθρωπος μὲν εἰμί Ἰουδαῖος Ταρσεύς, τῆς Κιλικίας οὐκ ἀσήμευ πόλεως πολίτης» (Πρξ. 21, 39).

Στήν πόλη αὐτή ἡ Ἰουδαϊκή παροικία διατηροῦσε τά ἥθη καί ἔθιμά της καί τήν κοινωνική ζωή της γύρω ἀπό τή Συναγωγή, πού ἦταν τό πνευματικό κέντρο. Ἡ Συναγωγή ἀποτελοῦσε ἐπίσης τό κέντρο τῆς λατρείας τῆς θρησκείας, τῆς προσευχῆς καί τῆς διδασχῆς τοῦ λόγου καί τοῦ Νόμου τοῦ Θεοῦ. Γαλουχημένος ὁ Παῦλος μέσα σ' αὐτό τό περιβάλλον εὐσεβείας ἄκουσε γιά τό σεβασμό στούς Πατριάρχες καί στούς Προφήτες καί διδάχθηκε γιά τήν τήρηση τοῦ Νόμου μέ ζῆλο. Μεγαλωμένος σ' ἓνα τέτοιο αὐστηρό θρησκευτικό Ἰουδαϊκό περιβάλλον ὁ Παῦλος ἀπέκτησε βαθειά συνείδηση τῆς μεγάλης σημασίας πού εἶχε ἡ τήρηση τοῦ Νόμου γιά τήν ἐπιβίωση τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραήλ, ἀλλά καί τήν ἐλπίδα ἀπελευθερώσεώς του ἀπό τούς Ρωμαίους.

Ἀνεξάρτητα ὅμως ἀπό τό περιβάλλον μέσα στό ὁποῖο ἀνατράφηκε καί τήν ὅποια ἐπίδραση μπορεῖ νά ἄσκησε αὐτό ἐπάνω του, ὁ Παῦλος διακρινόταν γιά τήν εὐφυΐα του καί τήν ἀντικειμενική κρίση του καί εἶχε τήν ἱκανότητα κάτω ἀπό τέτοιες προϋποθέσεις νά διαμορφώσει ὁπωσδήποτε προσωπικές ἀντικειμενικές ἀπόψεις γιά τόν ἐθνικό κόσμο μέσα στόν ὁποῖο ζοῦσε.

Ἔτσι ἔμαθε τή μητρική τοῦ γλῶσσα καί τά ἑλληνικά γράμματα πιά πολύ σέ Ἰουδαϊκό παρά σέ ἑλληνικό περιβάλλον καί ἡ παίδευσή του καί ἡ ὄλη ἀνατροφή του ἦταν αὐστηρά ραββινική καί ἐβραϊκή. Ἄλλωστε ἡ ἐβραϊκή-ἀραμαϊκή γλῶσσα θά πρέπει νά ὁμιλεῖτο καί στό σπίτι του, γιατί ἔτσι ἐξηγεῖται καί ἡ εὐχέρειά του νά προσφωνῆσει ἀργότερα τούς συγκεντρωμένους στά Ἱεροσόλυμα «τῆ ἐβραῖδι διαλέκτῳ» (Πρξ. 22, 2).

Ὁ Ἄπ. Παῦλος δέν ἀρκέσθηκε στήν παραπάνω ἑλληνική μόρφωση πού ἀπέκτησε στή γενέτειρά του Ταρσό, ἀλλά πῆγε στά Ἱεροσόλυμα γιά νά τή συμπληρώσει μέ σπουδές τοῦ Νόμου κον-

τά σέ σοφούς ραββίνους τῆς Ἱερουσαλήμ, πρωτεύουσας τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. Ἡ ἀπόφασή του νά μεταβεῖ στά Ἱεροσόλυμα δείχνει ἀφ' ἐνός τή συντηρητικότητα τοῦ θρησκευτικοῦ περιβάλλοντος ἀπό τό ὁποῖο προερχόταν καί ἀκόμη τήν πρόθεσή του νά γνωρίσει πληρέστερα καί καλύτερα τό Νόμο, ὡς καταγόμενος ἀπό τόν Ἰουδαϊσμό τῆς διασπορᾶς καί ἀφ' ἑτέρου τήν οἰκονομική δυνατότητα τῆς οἰκογενείας του.

Μάλιστα στίς Πράξεις (23, 16) ἀναφέρεται ὅτι στά Ἱεροσόλυμα ὑπῆρχε ἀνεψιός τοῦ Παύλου, υἱός τῆς ἀδελφῆς του. Φαίνεται ὅτι ὁ Παῦλος εἶχε ἔγγαμη ἀδελφή ἐγκατεστημένη στά Ἱεροσόλυμα, στήν οἰκία τῆς ὁποίας ἴσως διέμενε ὁ ἴδιος κατά τό διάστημα τῶν ἐκεῖ σπουδῶν του. Καί αὐτός, ἐνδεχομένως, νά ὑπῆρξε καί ἓνας ἀκόμη λόγος ἢ ὁ κύριος λόγος νά μεταβεῖ στά Ἱεροσόλυμα γιά συμπληρωματικές σπουδές.

Στά Ἱεροσόλυμα ὁ Παῦλος σπούδασε παρά τούς πόδας τοῦ συνετοῦ φαρισαίου διδασκάλου Γαμαλιήλ (πρεσβύτερου ἐγγονοῦ τοῦ Χιλλέλ), ὁ ὁποῖος ἦταν «τίμιος παντί τῷ λαῷ» καί, κατά τό Ταλμουδ, ἦταν γνώστης τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας καί ἐνεθάρρυνε τίς ἑλληνικές σπουδές. Ἀπό αὐτόν τόν φαρισαῖο διδασκαλό του Γαμαλιήλ, ὁ Παῦλος διδάχθηκε, ὅσο λίγοι, τήν Ἰουδαϊκή θεολογία καί ἔτσι τό ὕφος του, ἡ θεολογική μέθοδος καί ἡ χρήση τῆς Γραφῆς τόν ἐμφανίζουν ραββίνο τῆς πιό αὐστηρῆς καί καθαρῆς μορφῆς· ἐνωρίς ἐντάχθηκε στήν τάξη τῶν Φαρισαίων, ἄν βέβαια δέν ἀνῆκε σ' αὐτήν ἀπό τούς γονεῖς του, καί ἔγινε ζηλωτής καί βαθύς γνώστης ὄχι μόνο θεωρητικά ἀλλά καί πρακτικά τῶν πιό σπουδαίων καί σημαντικῶν ζητημάτων τοῦ Νόμου. Ἔτσι διέθετε ὅλα τά ἀπαραίτητα ἐφόδια ἐνός ἄριστα καταρτισμένου νομοδιδασκάλου καί ἐπιδέξιου χειριστοῦ τῆς ραββινικῆς διαλεκτικῆς.

Γι' αὐτό δικαιολογημένα ἔγραψε «ἀνατεθραμμένος δέ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ (Ἱερουσαλήμ) παρά τούς πόδας Γαμαλιήλ, πεπαιδευμένος κατ' ἀκριβείαν τοῦ πατρῶου νόμου, ζηλωτής ὑπάρχων τοῦ Θεοῦ» (Πρξ, 22, 3). Μέ τά λεγόμενά του θέλει νά δείξει ὅτι αὐτός, ἄν καί προέρχεται ἀπό τόν Ἰουδαϊσμό τῆς διασπορᾶς καί

ανατράφηκε μέσα σέ ἔθνικό περιβάλλον, ὄχι μόνο δέν ὑστεροῦσε ἀλλά ἀντίθετα ὑπερτεροῦσε, ὅπως ὁ ἴδιος ὁμολογοῦσε, πιά πολύ ἀπό τούς συμπατριῶτες συμμαθητές του, λόγω τῆς προόδου του στόν Ιουδαϊσμό καί τοῦ ζήλου πού εἶχε γιά τίς πατροπαράδοτες παραδόσεις. Σχετικά λέγει: «καί προέκοπτον ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ ὑπέρ πολλούς συνηλικιώτας ἐν τῷ γένει μου, περισσοτέρως ζηλωτής ὑπάρχων τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων» (Γαλ. 1,14 καί Πρξ. 26, 4).

Στά Ἱεροσόλυμα, ἐκτός ἀπό τίς παραπάνω σπουδές του, ἔμαθε καί τήν τέχνη τοῦ σκηνοποιοῦ πού τόν βοήθησε ἀργότερα, ἀσκώντας την, νά συντηρεῖται καί νά μήν ἐπιβαρύνει τούς πιστούς τῶν Ἐκκλησιῶν, στίς ὁποῖες ἐκήρυττε: «καί διά τό ὁμότεχνον εἶναι ἔμενε παρ' αὐτοῖς καί ἠργάζετο» (Πρξ. 18, 4). Ἡ ἐκμάθηση τέχνης ἀποτελοῦσε συνήθεια τῶν Ἰουδαίων λογίων καί μάλιστα τῶν ραββίνων, ἀλλά καί ὑποχρέωσή τους γιά νά ἐξασφαλίζουν τή συντήρησή τους.

Ὁ Παῦλος συνεδύαζε τήν Ιουδαϊκή καταγωγή, τή θρησκεία καί θεολογική κατάρτιση μέ τήν ἑλληνική παιδεία καί γλώσσα. Ἔτσι ἐμφανίζεται ὡς κάτοχος διπλῆς παιδείας.

Ἄλλωστε, ἀπό τίς ἴδιες ἐπιστολές του φαίνεται ὅτι ὁ Παῦλος εἶχε ὀπωσδήποτε γνώσεις τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, (ἴσως ὄχι τόσο τῆς συστηματικῆς φιλοσοφίας), ὅπως καί τῶν φιλοσοφικῶν θρησκευτικῶν κινήματων τῆς ἐποχῆς του σέ τέτοιο σημεῖο, ὥστε νά ἔχει τή δυνατότητα νά χρησιμοποιεῖ φράσεις ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων καί «τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν». Ἔτσι στήν ἐπιστολή του πρὸς τόν Τίτο, ἐπίσκοπο Κρήτης, χρησιμοποιεῖ τή φράση τοῦ συμπατριώτη του Ἐπιμενίδη: «Κρήτες αἰεὶ ψευσταί, κακά θηρία, γαστέρες ἀργαί» (Τιτ. 1, 12). Στήν πρὸς Κορινθίους πρώτη ἐπιστολή του χρησιμοποιεῖ τή φράση τοῦ Μενάνδρου, Ἀθηναίου ποιητῆ τοῦ 4ου αἰ. π.Χ.: «φθειρουσιν ἦθη χρηστά ὀμιλίαι κακαί» (Α' Κορ. 15, 33). Ἐπίσης στίς Πράξεις ἀναφέρεται φράση τοῦ ἀστρονόμου καί ποιητῆ Ἀράτου (315-240) ἀπό τό ἔργο «Ἐνοπτρα καί Φαινόμενα» καί τοῦ Κλεάνθους (4ος αἰ. π.Χ.), τήν ὁποία χρησιμοποιεῖ ὁ Παῦλος: «Τοῦ γάρ καί γένος

έσμέν» και άλλες.

Σύμφωνα με τὰ παραπάνω ὁ Παῦλος δέν ἦταν κάτοχος μόνο τῆς ἰουδαϊκῆς μορφώσεως ἀλλά και τῆς ἑλληνικῆς. Καί ἡ ὁποιαδήποτε ἄποψη, πού ὑποστηρίζει ὅτι μόνο ἡ ἰουδαϊκή ἢ ἡ ἑλληνική μόρφωση ἐπέδρασε περισσότερο στή διαμόρφωση τῆς θεολογικῆς σκέψέως του, ὅπως αὐτή ἐκτίθεται στίς ἐπιστολές του, θεωρεῖται μονόπλευρη και μονομερής, ἐφ' ὅσον ὁ Παῦλος, ὅπως εἶδαμε, ἀπό παιδί διδάχθηκε τήν πατροπαράδοτη ἰουδαϊκή θρησκεία, ὅπως και τήν ἑλληνική παιδεία και ἦταν γνώστης τῶν προβλημάτων τῆς ἀνήσυχης ἐποχῆς του. Γνώριζε, συνεπῶς, νά χρησιμοποιεῖ ἀπό τήν κάθε μιά ὅ,τι χρειαζόταν γιά νά ἐπιτύχει στό ἔργο του.

Ἔτσι οἱ συνθήκες τόσο τοῦ περιβάλλοντος, ὅπου γεννήθηκε, ὅσο και τῆς ἐν γένει μορφώσεώς του μέ τό Μωσαϊκό Νόμο και τήν ἑλληνική παιδεία και φιλοσοφία τόν προετοίμασαν νά γίνει ὁ κατάλληλος γιά νά ἐργασθεῖ και νά μεταδώσει τό Εὐαγγέλιο σέ Ἰουδαίους και Ἐθνικούς και νά ἐπιτύχει τήν προσέγγιση και ἔνωσή τους μέ τό Χριστό (Ἐφ. 3, 1-12). Ἔπρεπε λοιπόν νά ἔχει (και τὰ εἶχε) τὰ ἀπαραίτητα ἐφόδια γιά νά ἀντιμετωπίσει τόν κόσμο αὐτόν, ἐφ' ὅσον οἱ μέν Ἰουδαῖοι ἰσχυρίζονταν ὅτι κατεῖχαν τή μόνη ἀληθινή θρησκεία, οἱ δέ Ρωμαῖοι ὅτι ἦταν οἱ κυρίαρχοι τῆς τότε οἰκουμένης, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες ἐμφανίζονταν, ἀκόμη, κάτοχοι τῆς παιδείας, τῆς φιλοσοφίας και γενικά τῶν ἐπιστημῶν και τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, πού χρησιμοποιόταν ἀπό ὅλους σχεδόν τούς λαούς και τὰ ἔθνη τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας.

Ὁ Παῦλος διακρινόταν γιά τό ζῆλο στό ἔργο του, τήν ἀγαθότητα τῶν προθέσεών του και τίς φυσικές ἰκανότητες, ἀλλά και γιά τήν εὐρύτητα τοῦ πνεύματος, τήν ἀνησυχία και δυναμικότητά του, προσόντα τὰ ὁποῖα ἀνέμεναν τήν κατάλληλη στιγμή νά ἀξιοποιηθοῦν. Αὐτή ἡ ἐμπνευσμένη και δυναμική προσωπικότητα ἔγινε τελικά τό ὄργανο τῆς θείας χάρις και χρησιμοποιήθηκε γιά τήν πραγματοποίηση τοῦ θείου σχεδίου. Ἄλλωστε, μέσα στό στάδιο τῆς θείας βουλῆς τόσο οἱ ἀνθρώπινες ἰκανότητες ὅσο και γενικότερα ὁ ἀνθρώπινος παράγοντας κατευθύνονται μέσα στήν

πορεία τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητας καί καθοδηγοῦνται στήν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου καί τῶν ἀνθρώπων. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ δέν ἄφησε τήν ἱκανή αὐτή προσωπικότητα νά συνεχίσει νά στρέφεται ἐναντίον τῶν πιστῶν τοῦ Εὐαγγελίου.

Μαρτυρίες ὅτι ὁ Παῦλος ἐγνώρισε κατ' ἄνθρωπο τόν Κύριο δέν ἔχομε, ἐκτός ἀπό κάποιο ὑπαινιγμό τοῦ ἰδίου: *«εἰ δέ καί ἐγνώκαμεν κατά σάρκα Χριστόν, ἀλλά νῦν οὐκέτι γινώσκομεν»* (Β' Κορ. 5, 16). Φαίνεται ὅμως ὅτι ἐπισκέφθηκε τά Ἱεροσόλυμα μετά τό 30.

Κατά τό μαρτυρικό θάνατο τοῦ πρωτομάρτυρα Στεφάνου, *«νεανίας»* ἀκόμη, φύλαγε τά ροῦχα πού ἀπέθεσαν στά πόδια του ἐκεῖνοι πού λιθοβόλησαν τόν πρωτομάρτυρα: *«καί οἱ μάρτυρες ἀπέθετο τά ἱμάτια αὐτῶν παρά τούς πόδας νεανίου καλουμένου Σαύλου»* (Πρξ. 7, 59). Καί μάλιστα, ὅπως ἀναφέρεται στή συνέχεια (Πρξ. 7, 60), *«Σαῦλος δέ ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ»*, δηλ. ἐπεδοκίμαζε τή θανάτωση τοῦ Στεφάνου καί ἀκόμη ὅτι ὁ *«Σαῦλος ἐλυμαίνετο τήν ἐκκλησίαν κατά τούς οἴκους εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἀνδρας καί γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακήν»* (Πρξ. 8, 3), γεγονός πού φανερώνει ὅτι δέν ἦταν πιά *«νεανίας»* ἀλλ' ὅπωςδῆποτε πιό ὄριμος, ἔφηβος. Καί ἀπ' αὐτό μποροῦμε ἴσως νά συμπεράνουμε ὅτι ὁ Παῦλος γεννήθηκε μεταξύ τοῦ 5 καί 15 μ.Χ., ἴσως γύρω στό 10 μ.Χ. καί ἦταν ἔτσι μικρότερος τοῦ Ἰησοῦ κατά δέκα περίπου χρόνια.

Σχετικά μέ τή στάση τοῦ Παύλου κατά τό μαρτύριο τοῦ πρωτομάρτυρα Στεφάνου, παρατηρεῖται ὅτι ναι μέν ὁ Σαῦλος ἦταν φανατικός ἐχθρός τῶν χριστιανῶν καί ὅτι ἐστρέφετο ἐναντίον τους διώκοντάς τους, ὅμως δέν ἦταν κακοήθης καί ψευδομάρτυρας καί ἡ δίωξη τῶν χριστιανῶν γινόταν ἀπό ἄγνοια τῆς ἀληθείας καί λόγῳ τῆς ἀγωγῆς του ἀπό τό φανατικό φαρισαϊκό περιβάλλον μέσα στό ὅποιο ἀνατράφηκε. Ὅ,τι ἔκανε, θά μποροῦσε νά θεωρηθεῖ ὅτι τό ἔκανε ἀπό τή μεγάλη ἀγάπη του γιά τήν πατροπαράδοτη εὐσέβεια καί τήν τήρηση τοῦ Νόμου καί, ὅπως λέγεται, δέν ἦταν διαστρεβλωτής τῆς ἀληθείας, οὔτε ἓνας ἐξωμό-

της, αλλά μάλλον ένας άγνός πατριώτης, πιστός στην πάτρια θρησκεία και ζηλωτής του Μωσαϊκού Νόμου.

Αυτό θά πρέπει να θεωρηθεί ότι ήταν και ο λόγος για τον οποίο είχε τοποθετηθεί επικεφαλής ομάδος επίφορτισμένης μέ την καταδίωξη των χριστιανών, επειδή αυτοί ήταν αντίθετοι μέ την πατροπαράδοτη πίστη του. Είχε χρηματίσει δηλαδή ως απόστολος του Ίουδαϊσμού, διώκοντας μέ φανατισμό τούς όπαδούς του Χριστού: *«και κατά πάσας τάς συναγωγάς πολλάκις τιμωρών αυτούς ήνάγκαζον βλασφημείν, περισσώς τε έμμαινόμενος αυτοίς έδίωκον έως και εις τάς έξω πόλεις»* (Πρξ. 26, 11) και *«ήκούσατε γάρ την έμήν αναστροφήν ποτε έν τῷ Ίουδαισμῶ, ότι καθ' ύπερβολήν έδίωκον την εκκλησίαν του Θεου και έπόρθουν αυτήν»* (Γαλ. 1, 13), επειδή θεωρούσε βλασφημία τή χριστιανική διδασκαλία, ότι δηλ. ό θανατωθείς τόσο άτιμωτικά και σταυρωθείς ανάμεσα σέ δύο ληστές Ίησοῦς ήταν ό προφητευθείς και προσδοκώμενος Μεσσίας του Ίσραήλ.

Αυτόν λοιπόν τό ζηλωτή και φανατικό πιστό Ίουδαίο μέ τή μεγάλη και άδοξη αγάπη για τή θρησκεία του και την άγνότητα των προθέσεών του για τίς ένεργειές του έναντίον των «άλλοπίστων», επέλεξε και κυριολεκτικά άρπαξε ό Κύριος και τον έκανε όργανό του για να κηρύξει την αποκαλυφθείσα αλήθεια του Εὐαγγελίου του· τον έκανε Απόστολό του στα έθνη τής νέας πίστεως και *«σκεῦος εκλογής του... εις τό βαστάσαι τό όνομά του ένώπιον έθνῶν και βασιλέων και υίῶν Ίσραήλ»*. Η χάρη του Θεού δέν άφησε τό θρησκευτικό ζήλο του Παύλου να στραφεί από άγνοια έναντίον του, όταν του ανετέθη ή άποστολή έναντίον των χριστιανών τής Δαμασκου, μέ την έγκριση μάλιστα του Αρχιερέα: *«Ό δέ Σαῦλος έτι έμπνέων άπειλής και φόνου εις τούς μαθητάς του Κυρίου, προσελθών τῷ άρχιερεϊ, ήτήσατο παρ' αυτού έπιστολάς εις Δαμασκόν πρός τάς συναγωγάς, όπως εάν τινας εύρη τής όδοῦ όντας, άνδρας τε και γυναίκας, δεδεμένους άγάγη εις Ίερουσαλήμ»* (Πρξ. 9, 1-2).

Γι' αυτό και ό Κύριος του φανερώθηκε και τον έφερε στο φῶς του Εὐαγγελίου και στην πραγματική αλήθεια. Έτσι, από τή στιγ-

μή αυτή και μετά τή θαυματουργική θεία επέμβαση, ὁ Παῦλος ἀνεγνώρισε τό ἄσκοπο τῶν διωγμῶν του σέ βάρος τῶν Χριστιανῶν και ἔγινε στό ἐξῆς ὁ θερμότερος ὀπαδός τοῦ Κυρίου και ὁ ἀκούραστος κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου, τό ὁποῖο μετέφερε στά πέρατα τῆς οἰκουμένης.

Ἀπό τότε ἡ ζωή του ταυτίζεται μέ τήν ἱστορία τῆς διαδόσεως τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Κυρίου σέ ὅλο τόν τότε γνωστό κόσμο. Καί ὅπως ὁ ἴδιος γράφει ἀργότερα, «*ὅτε εὐδόκησε ὁ Θεός ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρὸς μου και καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ ἀποκαλύψαι τόν υἱόν αὐτοῦ*» (Γαλ. 1, 15), τόν ὄρισε ὡς Ἀπόστολό του και τόν μετέβαλε ἀπό διώκτη του σέ κήρυκα τοῦ λόγου του.

β) Ἡ μεταστροφή του

Μέ τό ὄραμα τῆς Δαμασκοῦ, κατά ὑπερφυσικό και μοναδικό τρόπο, τόν κάλεσε στό ἔργο τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου, χωρίς νά προηγηθεῖ καμμιά ψυχολογική προετοιμασία ἢ κάποια σχετική ἔνδειξη ἢ προειδοποίηση, ὅπως δέχονται μερικοί συγγραφεῖς.

Ἡ ἐμφάνιση ὅμως αὐτή δέν ἦταν μιά ὑποκειμενική ἀντίληψη τοῦ Παύλου, ἀλλά ἕνα γεγονός ἀντικειμενικό και ἱστορικό, καθῶς συνάγεται τοῦτο και ἀπό τή σημασία πού τοῦ ἀποδίδει ὁ ἴδιος ὁ Παῦλος. Τό ξεχωρίζει ἀπό τίς ἄλλες ἀποκαλύψεις και ὀπτασίες, πού κατά καιρούς εἶχαν γίνει σ' αὐτόν ἀκόμη και ἀπό τή ἀρπαγή του μέχρι τοῦ τρίτου οὐρανοῦ γιά τήν ὁποία, ὅπως ὁμολογεῖ, δέν ἦταν βέβαιος ἂν ἦταν σωματική ἢ ὄχι (Β' Κορ. 12, 2). Ἀντιθέτως, γιά τήν ἐμφάνιση τοῦ Ἰησοῦ στό ὄραμα τῆς Δαμασκοῦ εἶναι ἀπόλυτα βέβαιος ὅτι ὑπῆρξε σωματική, και μάλιστα τή συναριθμεῖ μέ τίς λοιπές ἐμφανίσεις τοῦ Κυρίου, πού ἔγιναν στούς Ἀποστόλους κατά τίς 40 ἡμέρες πρὶν ἀπό τήν Ἀνάληψή του (Α' Κορ. 15, 5-9) και τήν προβάλλει, βεβαιώνοντας ἔτσι ὅτι και αὐτός εἶδε τόν Κύριο (Α' Κορ. 9, 1). Συνεπῶς, δικαιούται νά λέγεται και αὐτός Ἀπόστολος, ἀφοῦ κλήθηκε ἀμέσως και ἀπ' εὐθείας ἀπό τόν Κύριο.